

HAWAII · PUKA-LA · HOLOMUA

—“Ua Mau ke ‘Ea o ka Aina’ i ka Pono.”—

BUKE I.

HONOLULU, MARAKI 13, 1894.

HELU 29.

KA NUPEPA PUKA-LA

HAWAII · HOLOMUA

Hoopuka mai ia mai ka Poakahi a ka Poalima, o kela me keia Mahina e ka Hui Hoolaha Nupepa Hawaii Holomua.

Uku Pepa, he Kanalima keneta o ka Mahina. No ke kope hookahi he 5 keneta.

E loa no ka pepa mai keena aku a ma ka lima o na Luna.

Aole he pepa e hoounaia mai ke Keena aku no na kuaaina, aia wale no a uku mua mai.

E hoouna mai i na Mea Hou, na Kumuanao, Olelo Hoolaha na Kanikau a me na Mele Inoa ia

THOMAS P. SPENCER,

ka Lunahooponopono o ka Pepa.

Aole loa e pai ia kekahi Olelo Hoolaha, Kanikau a Mele Inoa paha ke ole e hookaa mua ia ka aku. Aole no hoi e hoouna ia kekahi nupepa ma ka owili pakahi, aia wale no a hookaa e ia ka uku mamua.

O na Kanoha Nupepa a me na Hookaa Dala ana, e loa aku no na Bila Hookaa mai ke Keena pololei aku a i na Luna, a i ole e hoouna pololei ia aku paha i na poe lawe pepa, ma ka hoouna mua ana mai i ke ola o ka Nupepa ia

ABRAHAM FERNANDEZ,
ka Luna Nui o ka Pepa.

Olelo Kahea!

Owau o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, ke kahoa nei au i ka poe a pau e makemake ana e hookomo mai i ka lakou mau wahi huanahua iloko o

ka “Hui Hookuonoono Lahui Hawaii,”

Ua makaukau au e lawe mai i ka huina mai ka HOOKAHI DALA aku A PII AKU ILUNA, no ka pono a me ka pomsikai o na kanaka Hawaii wale no. E loa no au ma ke Keena o ka nupepa

HAWAII HOLOMUA

Alanni Moi, mai ka hora 9 A. M. a hiki i ka hora 4 P. M.

E oluolu e hoounaia mai i ka uku o ka Buke Hoounaia Hoahu, he 25 KENETA no ka BUKE hookahi.

ABRAHAM FERNANDEZ, Kahu

No ka Hui Hookuonoono Lahui Hawaii. jan 13-tf

HE MOOLELO

— NO KE —

Alahele Pohihihi

— I KA —

WELAU HEMA

A O KA MEA HUNA

— ILOKO O —

Ka Owili Pepa Kamahao.

MOKUNA XXVII.

KA HOPU IA ANA O ALAMA MA

Ua lilo keia hoole ana a'u i ua mau mea ai la i mea na'u e mahalo nui ia mai ai e ua poe la; aka nae ua ao ia mai au ia manawa aole he pono e hookii loa ia'u i ka ai o make aua nei au i ka pololi, a he hana kua hoi ia i ke kanawai o keia lahui kanaka bihiu ike ole i ke ao Karistiano.

Iloko o ko'u kaumaha nui a me ka maopopo ole o ka'u mea e hana ai, haupu ae la au no ka manawa mua loa i kuu wahi pupunapana a me kuu pukau-poohiwi punahele, ko'u mau hoopakele o kekahi mau pilikia nui i hala ae, a o na mea hoi a'u e lawe pu ana me a'u ia manawa.

No ka hoohana ana i ko laua mau e kua aku me ka luku ana i ko'u mau luna paahao, i pakele ai au mai loko aku o keia wahi; aka o keia mau manao olalau a pau i ulu wale ae, emooe ua maalo hou aku la mai a'u aku, no ka mea o ka hopena e ukali mai ana mahope o ko'u hooko ana ia manao, he palakai nui no'u me ka loa ole he wahi pono iki.

O ko'u wahi manaolana hookahi, ina he manaolana kekahi i koe no'u ma keia ao, oia ka noho malie ana e kakali, a me ke kanalua ole malia o ike hou au i kuu Alama, no kekahi manawa hou aku i koe mamua o kuu make ana.

O Laila! wahi a'u i namunamu malie iho ai me ka leo lilihi hawanawana, oia hookahi ka mea nana i hookaa koke i keia poino maluna o'u mamua o kona manao apuka, ua hoike hoopunipuni aku oia imua o kona makuakane a me kela poe kanaka hupo i mea no maua o Alama e kaawale ai, a ua like oia me kekahi enemi elele ino loa ia'u iloko o ia manawa o ka pilikia.

Moolelo Hoonaneue

Puuwai no

SINIDERILA;

A I OLE IA, KA

Opio Kamaa Aniani.

Ka Moolelo Kaili Puuwai o Helene maloko o ke Anaina Huluhula.

Ka Manu Nunu hooko kauha mai ka He-Kupapau mai o kona makuahine.

I kela manawa a ke kaikamahine opio Sinidarela i hiki aku la i ka halealii, ua hookipa koke ia aku oia iloko o ka rumi huluhula nui kahi a ka lehu-lehu holookoa e hooala manawa ana e kali no ka hoomaka o ka huluhula, a oia ka wa a na poe a pau i huli like mai ai o ko lakou mau alo i ka ipuka komo, kahi a ke kaikamahine opio e hele nihi aku ana me na kapuai palanehe o ka mama, a me he la ma ka lakou nana mai, e kiani wale ana no ka pa ana a kona mau kamaa o ka hulali launa ole mai, me ka hiki ole ke hoomaopopo aku ina o kona mau kapuai ke pa ana ma ke alahele iloko o ka rumi huluhula, a i ole, o mua wale no paha o na kamaa hulali ke pahee malie ana iluna o ka papaehele.

Na kona kahiko gula e pa ana i ka malamalama o ke kukui uwila, e hoowaka ana i ka alohilohi launa ole mai ma na kahi a pau o ka rumi huluhula nui, a ua nana ia aku oia, he kaikamahine no kekahi kulana kiekie i maopopo ole kona wahi i hoea mai ai a noho iloko o Arabia, a nolaila, no kona koma ana aku iloko o ke anaina huluhula a ke keikialii i keia manawa, ua haawi koke ia ae la kekahi kauoha i ke anaina holookoa no ka hoomaha o ka huluhula i kela wa, a pahola koke ia mai la na hoomaikai ana a ke aloalii a ka Moi a me kana keikialii, ma o kona Haku Puuku nui o ke aloalii.

O na leo ninau e hamamumu lilihi ana a puni ka rumi huluhula akea, ua hiki ke lohe ia a ike ia aku ma ka hiohiona o na mea a pau, a oia ka Sinidarela e nana iki aku ana i kona makuahine kolea a me kana mau kaikamahine, aia lakou ke nana pono mai la me na lima e kuhikuhi mai ana ia ianei. Aole i lohi keia manawa o ka hoomaha ana, ua hiki kino aku la ke keikialii imua o ke kaikamahine opio, a ua hoohalawai like ia ko laua mau helehelena iloko o na manao hauoli o ke apo aloha a ke keikialii i na iima o Sinadarela, a he hookahi a laua owili lima like ana iho, e hoike maopopo ana i ke ano nui o ka laua mau olelo i hooholo ia e na ahaolelo hana kanawai,—“O kua elua wale no ke pauhananu, aole oe e huluhula aku me kekahi hoa e ae, a pela hoi au no keia ahiahi holookoa.”

He oiaio, ua hai akea ae ke keikialii, aobe ona hoa huluhula e ae no keia ahiahi, koe wale no kela kaikamahine opio nona ka aahu e anaanapa owaka ana i ka malamalama o ke kukui uwila. Ua hoehoea ia ka manao o na kaikamahine alii e ae, ma ka lilo ana i ke kaikamahine malihini ka hapohano nui o ka lawe haahoe i ka puuwai o ke keikialii oia wale no kona hoa huluhula, a ua lohe ia aku na leo ninau e kamailio ana i kahi i hiki mai ai keia kaikamahine malihini, oia he mea oiaio, aole oia no loko o keia kulanakauhale o Arabia.

O ke apo kuliuna a ke keikialii i ke kaikamahine malihini, ua haawi like iho la laua i ka laua mau olelo o ka hoopaa, aole e uhaki kekahi o laua i ka aelike mukii o na ihu e hula me kekahi hoa e ae maloko o keia rumi huluhula nui, a e mau laua pela a hiki i ka wa a ke keikialii e hoihoi ai iaia no kona home i hele mai ai, i hiki ai hoi iaia ke maopopo ke kulana ohana a me kona mau manao hooihi ke huli aku iaia i kekahi manawa ma keia mua iho ke haawi hou oia i kekahi anaina huluhula e like me ko keia ahiahi.

Aole i [Ai-a-ka]-pau.

He hoopii poho o \$5000 ka John R. Silva o Honolulu nei ia J. W. Kuaimoku o Kona Hema, Hawaii, ma o ka bahaki ia ana o ka aelike.

I KO MAKOU POE HELUHELU

Mamuli o ka loa pinepine mai o na olelo hoahewa mai ko makou mau pae lawe nupepa mai, e nili ana i ka lawe pololei ole o kekahi poe luna i na nupepa, ke kau leo aku nei makou i ko lakou lokomai-kai e hoike koke mai ia lono ia makou, a e hooponopono koke ia no ia hemahema.

O ka uku nupepa, e hookaa koke ia mai ia, oia, he 50 keneta wale no ka uku mahina. a he aubau oluolu loa ia no kekahi mea e uku ai i keia manawa.

O ka poe e hookaa ole mai ana i ka uku pepa i keia pule, e paa ana makou i ka lakou pepa.

Na Rula o ka Nupepa Puka La.

No ka hookaa mua ana oia keia malalo iho: Kope hookahi... 5 Keneta Hookahi Mahina... 50 " Hookaa i ka pau ana o ka mahina... 75 "

Nupepa Puka Pule.

No ka hookaa mua ana oia keia malalo iho: Kope hookahi... 10 Keneta Ekolu Mahina... 50 " Eono Mahina... \$1.00 Hookahi Makahiki... 2.00

No ka uku ana mahope o ka mahina oia keia: Ekolu Mahina... 75 Keneta Eono Mahina... \$1.25 Hookahi Makahiki... 2.50.

ABRAHAM FERNANDEZ, Luna Nui.

Ka Nupepa HAWAII HOLOMUA

ABRAHAM FERNANDEZ Luna Nui.

THOS. P. SPENCER, Lunahooponopono.

Honolulu, Maraki 13, 1894.

Ka Anoano a na Mamo Misionari.

E like me ka T. H. Davies olelo i hai aku ai me ka wiwo ole i ka Mana Hooko o Amerika ma Wasinetona, i ke kulana o ke Aupuni Pe-Gana i hiki ai na keia kulana hookele ia Hawaii aina a me kona lahui, ua hoike aku oia me ka holo pae ole mahope o ke kua o kekahi kanaka i keia mau olelo:

"O ke Aupuni Manawa e ku nei ma Hawaii i keia la, (Aupuni pegana paha ka inoa pololei no lakou e kapaia) aole ia he aupuni i kukuluia e ka lahui Hawaii, aole ma ko lakou ae ana a me ka lakou kauoha; a oki loa aku hoi ma ko lakou manaio ana, he aupuni kupono ia e rula ia maluna o Hawaii a me kona lahuikanaka."

Eia hoi ka Peresidena Kalivilana mau olelo: "O ke komo kino ana o ka Mana Oihana Kanikela Amerika iloko o ka hookahuli aupuni o Hawaii, ua kau maluna o Amerika ke koikoi no kana haina ma o ka rinau lahui o Hawaii. Ua hoike maopopo ae kekahi o na

ohana Misionari ma ka inoa o Rev. S. E. Bihopa, he hooihui aina oia mamua o kekahi mau hebedoma lehulehu o ka lawe ia ana mai o ka bila opiuma me lotere, a me ke Kumukanawai hou, ke kumu nui hoi i ulu mai ai o keia hookahuli aupuni iloko o Hawaii."

Ma keia e maopopo ai i na kanaka Hawaii he noonoo kanaka kekahi iloko ona, aole e kala lilo loa keia poe mikanele alelo-lua i hooholo mua ai i ko lakou manao hooihui aina i ke au o na keiki a Noa, a ua kali wale no lakou no ka manawa kupono mua loa e loa ai he wa e lele kamoko ai maluna o na Hawaii, a o Rev. Bihopa & Co., na poo alakai o keia hana hookahuli aupuni hilahila ole, e paa ana i ka buke laahia o ka Baibala ma kekahi lima, a o ko lakou ikaika a pau me ka manaio, aia no ia iloko o na oihana aupuni a ko lakou mau naau e makaleho nei me na helehelena elua o ka piha hoomaloka nui wale.

Heaha ka kakou mea i ike iho nei iloko o kela la? Eia ka haina a Rev. Bihopa & Co. i noi mahaio aku nei ia Amerika e malui mai, a e aloha mai ia lakou: "Ua makemake o Bihopa & Co. e loa ia lakou ka mana kuleana elua lahui, a e huikala ia no ka lakou mau hana pohlalo o ke kipi aupuni a me ke kipi lahui." E ulu hou mai ana ka elua o ka ninau no na poe i hooko i kela hana hanohano ole o ke kipi, penei:

"Heaha iho la ke kumu o keia noi huikala ana aku i ka Peresidena o Amerika Hui-puia? Heaha ke koku o ke noi huikala i ka aoao lanakila maluna o na kahua kua nui i hooukaia? Malia nae paha, ua houni mua aku nei na Pe-Gana i ka hohonu upa-iole a Kalivilana i hoomakaukau mai nei no kana olelo hooholo e haawi mai ai i ko lakou hopena, a ina o ko lakou hopena io ia e like me ka rula maa mau o na aupuni malamalama no ka hewa o ka poe kipi, alaila, ua pololei io ka na kakoo o na Pe-Gana ma ko lakou ano kanaka elua kino, he poe Amerika oiaio lakou a e aloha mai i ko lakou koko like, a he mikanele (hoopunipuni), aole e hana hewa hou ma keia ao."

He mea kanalua ole, aia he mau miliona o na kanaka ma Amerika e kua mai ana i keia kumuhana a ka Peresidena, oia hoi na poe hoaleha o keia poe Pe-Gana o ko lakou mau hale-pule, aka, aia no he mau miliona o na kanaka ma kekahi aoao mai e haawi i na kokua o ka manao oiaio, e like me ke kumuhana hoiohoi aupuni a

Kalivilana me kona Kuhina Nui Garesehama e kupaa nei, a wahi hoi a Rev. Bihopa & Co. i kamailio aku nei i Amerika me na olelo lili o ke kanaka kulana keonimana ole,—"He lahui naaupo a kupono ole loa ka lahui Hawaii e haawi ia aku ke kuleana o ka mana kuka a me hooponopono no ko lakou ninau pili lahui imua o ke Aupuni Amerika e ku nei i keia la."

Kulia i ka Nuu, a Loaa ka Lanakila, ua Kokoke Loa ma ka Ipuka.

Ma ka hoomaopopo ana i ka hooihiki i hakuia ai e na poe kaukanawai o ke Aupuni Kuikawa e ku nei i keia wa, a hoo-komoia iloko o ke kanawai koho balota elele no ka hana kumukanawai, ua ikeia na mamala olelo e like me keia: "Eia au uia ke kakoo ana me ka oiaio loa mahope o ke Aupuni Kuikawa o ko Hawaii Pae Aina, a kua loa hoi i na hoao ana a pau e hoiohoi hou ae ia Liliuokalani maluna o ka nohoalii, a i ole no ke kukulu hou ana ae paha i ke Aupuni Moi ma na ano a pau iloko o Ko Hawaii Pae Aina." He mau mamala olelo waiwai ole na mamala olelo e hoopaa ana i ke kanaka ma ka aoao e kua ana i ka hoiohoi hou ia ana ae o Liliuokalani a o ke Aupuni Moi hoi, ina ua ike maopopo loa na kahu o ke aupuni e ku nei i keia wa, ua hooholo ka Aha Senate a o ke aupuni paha o Amerika, aole e ae e hoiohoi hou ia ae ke Alii ka Moiwahine Liliuokalani ma kona Nohoalii, alaila, heaha la ka waiwai o ka hoonoho ana i mau huaolelo hooihiki e like me kela i hoikeia ae nei? Ina aole ma-naolana i koe no ka hoiohoi hou ia mai o ke Aupuni Moi, heaha la ka waiwai o ka hapai ana mai i ka mea i lilo i mea waiwai ole? Aole anei hoi, mamuli o ka manaio ana, e hoiohoi hou ia mai ana no ke Aupuni Moi o Hawaii nei e ka manao pulama kaulike o ka lahui Amerika, oia ke kumu i hoala ia mai ai keia ano hooihiki i mea na ke kanaka Hawaii e ku ae ai a hoopaa iaia iho ma ka aoao e hoike e aku ana i ke aupuni o Amerika, aole ona makemake e hoiohoi hou mai o Amerika i ke aupuni i eba ai ka ili a nahoahoa na poo o kona mau kupuna, oia hoi ke Aupuni Alii o Hawaii.

Nolaila, m muli o ko makou hoomaopopo ana i ke ano, ke kulana a me ke kahua o keia hooihiki, ua hiki ia makou ke olelo ae me ke kanalua ole, aia he manaolana nui ke hekau

mai nei mamua o na kanaka Hawaii aloha io ia Hawaii, no ka la a lakou e ike aku ai i ka hoi hou ana mai o ke Aupuni Moi a lakou i aloha nui ai. Mamuli o keia hooihiki e koi ia mai nei na kanaka Hawaii e lilo i poe kokua i ke ku mau ana aku o ke Aupuni Kuikawa, a lilo hoi i poe pepehi ma-ohi ka hoi hou ana mai o ke Aupuni Alii, oia hoi ke aupuni o ke kanaka Hawaii, ua lilo lakou ma ka aoao apono i na hana o ka la 17 o Ianuari, 1893, hoahewa hoi i na hana aloha a kaulike a Peresidena Kalivilana, hoowahawaha a hooahaa i na lunamakaainana he 177 o loko o ka Hale Ahaolelo Makaanana o Amerika, ka poe i kakoo i ka olelo hooholo a Lunamakaainana McKreury, e hoapono ana ia Peresidena Kalivilana, a e ahewa ana ia Kivini.

Ke kauoha nei makou i na kanaka Hawaii Aloha ALII, Aloha AINA, a Aloha LAHUI, e kupaa lakou me ka ikaika, aole hooihiki malalo o keia hooihiki a ke Aupuni Kuikawa e hana mai nei. E hoole mau aku me ka wiwo ole, aole e hooihiki.

Hui Hookuonono Lahui Hawaii.

A hiki i keia la, ua loa mai iloko o ka Waihana Hookuonono Lahui Hawaii ka huina dala mahuhua i hiki aku i ka \$840. E wiki e na Hawaii aloha i ko lakou aina makua-hine, o keia wale no ka puuhonua e pau ai ko kakou mau pilikia a e mau ai no hoi ka noho kuokoa ana o ko kakou aupuni malalo o ko kakou hae Hawaii nani. Mai pouna i ka hoouua mai i na wahi hunahuna i loa ma ko oukou poho lima ia Aberahama Fernandez, ma ko makou nei keena.

O ka makou e kalokalo ae nei i ka lokomai-kai palena ole o na Mana Lani, e Ola loihi o Hawaii Lahui a me Hawaii Aina i ke Akua malalo o ka Nohoalii o Liliuokalani ko kakou Moiwahine aloha.

He anea ne elua tausani a oi na poe hookaa aubau ole o Honolulu nei, ke hui ia na Pake, Pukaka Haole, Kanaka, a pela aku. Nui no paha o keia mau la.

Ke aneane loa aku ia e komo i ka aie kua ole o Kaziama hao eke one o ka Papu lepo o ka halealii, o ke kuai nui ole ia o na mea piula kahiko.

Ua hoike ae kekahi poe akeakamai o kakou i ka nui o na galani wai a kela paama o nka o Makiki e omo ai, ua hoike ae o Puu me ka ikaika o kana mau ohe omo, e maloo aku ana ka wai ma keia mus aku ma Honolulu nei.

HE INOA NO LILIU.

He Inoa keia e Lilii e
E ke Kamailei e
O Loloku o Welenia
I ke kahi o ka onohi
Eia ko Wat e inu ai
O ka Waipuilani
Eia ko puni o ka Lei e
Papahi ae a he ohu ia
Maoaku au me ia la e
Nee mai ua pono ia.
&c. &c. &c.

OLDEN TIME.

Papa Kulu Mahina.

MARAKI 1894.

Su	M	T	W	T	F	S	Mahina hon
				1	2	3	Mar 7
4	5	6	7	8	9	10	Hapaha mua " 14
11	12	13	14	15	16	17	Mahina paha " 21
18	19	20	21	22	23	24	Hapaha hope " 29
25	26	27	28	29	30	31	

Nuhou Kuloko.

Nui ka palu o na Manago.
Makena ua poe aie kaa ole.
Ua lilihi keia kakahiaka nui.
Keia Poakahi ae noho ka Aha Kiekie.
He halawai ko ka Papa Ola i ka la apopo.
Keia Poosono ka la o Sana Patarika.
O ka Poaha paha ko kakou la e lohe mea hou ai.
He elua mau keiki i hopu ia no ke pahi hala.
Pehea aku nei la o Nuuanu? Ku ka liki.
E hoole mau aku ma na ano a pau i kela hooiki popo auhuhu.
Mai hele i na halawai kukahekahe o na mahela koho balota.
Mai Kapalakiko mai ka Alameda i keia Poaha iho.
Aia no ka Likelike iluna o ke Alahukimaku.
Hesba ka oukou e a umeume nui ana? Waiu Meli.
Pehea oe i keia po? Inu i ka wai o Hiilawe.
Ua kuwala ia kekahi haole e ka lio elua wawae i keia kakahiaka a eha ia.
He makole ke kau nei ma kekahi puka aniani o kekahi koena loio.
He Aha Keaka Nika ka na ruina o ka Piladolepia e haawi ana i keia man po.
E holo kaupuni ana ka Naniva ia Hawaii, me Kanikela Generala Mr. Fujii maluna ona.
He hoolaha ka ka Luna Leta Nui no ka hoolaha ana aku i ka Oihana Leta me na eke talena.
Ua loaa ia Paipona o na kaa hapunui, ha kaa lio'ohi pau no ke aumeume hou ana aku i na ohua.
He inu pahi pala nukunuku ke kumuhana koho Elele hana Kumukansawai ka na P. G.
E kauoha aku ana ka Hui Hooloho Moku Pili Aina i mokuahi hou ma ke C. R. Bihopa wahi.

He umi mau Pake i hoopai ia imua o ka Aha apana inehinei he \$10 pakahi no ka pili waiwai.

Ke ku-wo mai nei na leo kaniuhu o ka hune a puni na Mokupuni. Aloha wale.

He moku okohola mahu kai ka lewa ae mawaho o na Kona i kela mau la aku nei.

He wahine ma ka inoa Gani ke kukahekahe mai ana i keia shiahi ma Kawaihaao, a na Wilikoki hoi e haanui mai ma ka namu Hawaii.

Ua hei ae i ka poe sela o ka mokuahi Keoni Kamaki i ka Poosono i hala he elua nui o 5 kapuai ma ke ala maio Waimanalo.

Puauu na P. G.

Eia na mikanele wahakole a ka hoopunipuni nui wale ke hoino palena ole nei i na kanaka Hawaii ili-ulaula o loko o kela halepule powa o Kaukeano, e kapa ana i ka poe hupo pegana, ka pelapela, hoopailua, ka niu, ke kulolo o keia lahui, a pela aku, maloko o na nupepa o Kapalakiko. Aole loa e hiki i ke kanaka noonoo maikai ke kuhihewa i keia poe a ka wehahee nui wale a manaio aku i ka lakou mau olelo, oia ko lakou mau maka-aniani aole loa e hiki ke ike maopopo i na hana a ka oiwi, na hana hoi e hoopailua loa ia ai keia poe mikanele. Pehea la kela aliikoa P. G. a kupakako o kekahi Banako, mamuli o ka ike o na kauka i kona puauu mau, ua hoouna ia mai oia i Hawaii nei e imi wahine ai? Pehea hoi kela haole kau Kekake o na hana hou, i kona wa aole i loaa iaia ka wahine? He hewa hoohaahaa ino loa keia ma ko lakou aoao e huna nui mai nei, a me kekahi mau ino e ae e hoopailua ia ai ko lakou mau inoa, i hana ole ia e na kanaka Hawaii mai kinohi mai. Hoopailua! Puauu na P. G.!

Waiu & Meli.

Mai ka peni mai a Gabriela o ka Puaili Imeperiala o Farani.

O kahi hohonu loa ma ka moana Atelanika i loaa mai nei ma ke ana kepau moana, aia ma kahi o 100 mile ma ka aoao akau o ka mokupuni o Sana Kamaki, nena ka hohonu i hiki aku i ka 31875 anana. A o ke ana nohonu o ka moana i ike ia aia no ma ka aoao hikina-akau ae o Japana, nena ka haulepahu o ka poka-kepau iloko o kekahi lua nui aha o ka moana Pakipika i hiki aku i ka 4655 anana. Ma ka aoao hema o ka mokupuni Maderone, ua loaa hou he lua nui o ka hohonu i hiki aku i ka 4575 anana.

He \$10,000 ka waihona a ka Oihana Kinaiahi o ke kulana-

kaulale o Nu Iioka, e uku mau nei i kona mau hoa o ke ahi i kela a me keia mahina a pau ka makahiki.

O ke a'e ana me ka noonoo ole, he kanaka hoomaunauna wale no ia i ka manawa. Nola-ila, o ka malamalama iloko o keia ao, e ai ke kanaka i na mea ai elua i ono ai ka puu, a o ke a'o ana a me ka noonoo pu i ka wa hookahi, oia na kino elua o o ka huaolelo.

O na aholelo hooiui lilo o na Aupuni nui o ke ao nei, oia no o Farani aole e emi mai melalo o £120,000 no ke kau, a o Italia aku kona pani, aole hoi e emi mai malalo, o £86,000.

Ma ka papahoke o na mea inu i waiho ia ae ma ka hale hoike waiona o Enelani, ua ike ia ka puu huahelu nui o na waiona e inu ia nei maloko o ke kulanaukahale o Ladana no ka makahiki i hala, penei:

NA WAINA	NA GALANI
Wina mauna.	45,000,000
Waina.	8,000,000
Waina ikaika.	4,500,000

O ka huna lilo o ke aupuni o Enelani no ka puhi huakai hoomalu o ke kulanaukahale o Ladana, he \$6,300,000 no ka makahiki hookahi.

Puna Gula Hoolaa o Enelani.

Iwaena o na mea hoonani o ke Kalaunu Alii o Enelani e pulama nui ia nei kona ihiihi, a e kiai makaala mau ia nei hoi kona maluhia, o ke Puna Gula Poni Moi kekahi o Enelani, nana i hoolaa ka laahia o na Moi o ia Aupuni mana nui o ka honua no na haneri kene-turia makahiki i hala ae nei. E hoomaka ana ka moololo o keia Puna mai ke au mai o Edewada i ka 1066, he gula wale no kona ano i kinohinohi ia me na pohaku momi makamae loa, a i ka wa o ka poni Moi, mai keia Puna aku e ninini ia ai ka aila no ka hoolaa ana i ka mea poni a hiki mai no i keia la, a ua kapaia aku, oia ke Puna o ka Poni Moi o na Alii e rula ana ia Beritania Nui a me kona mau Panalaa.

HOOLAHA A KE KAHU MALAMA WAIWAI.

Ke hoolaha ia aku mei ma keia, i na poe a pau i hoolaha ia S. K. Kamakia a me Lidia Piikoi Kamakia kana wahine mare, malalo o ka'u kauoha ana, e hoonu koke mai lakou i ka lakou mau Mita aia ia'u ma ke ano lo kahu malamalama waiwai mamua ae o ka la 31 o Maraki 1894.

A ke kauoha pu ia aku nei na poe a pau e hoolimalima nei ma na hale a me na aia a pau, e uku pololei mai lakou ia'u aole i kekahi mea e ae.
ABRAHAM FERNANDEZ,
Kahu
Mar12-3w

NA OLELO HOOLAHA.

UA HOOKAAWALE IA KEIA KOWA NO KA

M. S. LEVY,

OLELO HOOLAHA HOU

e puka aku ana no kona Halekuai ma Alanui Hotele, Robikana Hale, ma kekahi aoao mai o ke Kaa Poniniu.

Iwakani Shoten

(KEAPANI)

Alanui Hotele, ma kela aoao mai o ke Kaa Poniniu, ua loaa mai

HE MAU WAIWAI HOU

Mai Japana mai, maluna mai o ka Mokuahi Oceanica, oia na

Lole Japana Hou

A ME NA

Hainaka Silika

o na ano a pau, a e kuai ia aku ana hoi

MA KE KUMUKUAI HAA-HAA LOA.
feb17 3m

Henry May & Co

Mea Kuai Ti,
Hoomoa Kope,
Mea Ai, &c.

HELU 98 ALANUI PAPU, HONOLULU,
Mea Ai Hou Maikai

o na ano a pau e loaa mau mai ana ma na Mokuahi mai Kaleponi mai.

HOOLAHA.

I ko'u wa e kaawale aku ai mai keia Aupuni, o ko'u kaikuanaa LEE POI o ka Hui o "SUN YEE HOP LUNG KEE," o Waianae, Oahu, ua hookou aku au iaia me ka mana nui no ka hooko ana i na hana a pau ma ko'u kulesana.

KWAI YUEN,
o Waianae, Oahu.
mar5-1md.

S. DECKER & CO.

Alanui Moi, Honolulu, ma ka Hale-ba-ba o Ashworth.

He hiki ke hoomaemae i na Lole, hooluu, hana hou a pela aku, me ka uku oluolu a me ka haahaa loa mamua o na hale e ae maloko o keia kulanaukahale. E kipa mai a hoao ia'u no hookahi manawa:
Nov. 11, '93. 8-ff

Hoikeike Nui!

— O NA —

Makana Nani

Aiwaiwa!

Ma ka Halekuai Nui o

T.H. Davies & Co.

Kihl o na alanui Kaahumanu
a me Moiwahine.

Aia ma keia Halekuai nui helu
ekahi, na Makana Aiwaiwa like
ole o na ano a pau, eia na

Kii, Pahu Hookani,
Kae Lulu, Kua Huila Belala,
Buke Kii Makana Karisimaka u
na keiki, na Lako Buke,
a pela aku.

Na Kakini Silika, Lei Ai,
Hainaka Silika,

Hainaka Silika Kuwelu,
Paloie Silika, a pela aku

Na Pahu Kolo-ke, a me na mea
a pau e pili ana ia ano paani.
oct28

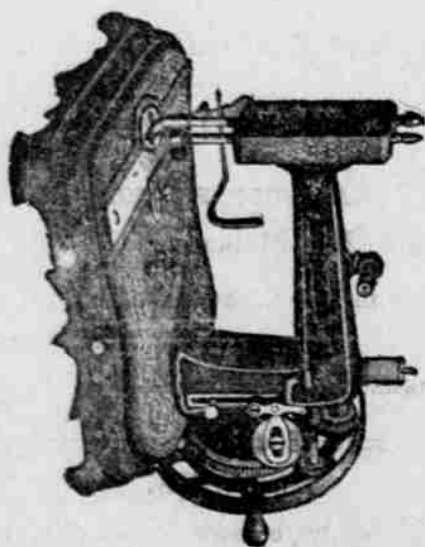
MALALO O KA HAE HAWAII

Hale Lula Hoinau Gula.

na makamaka e, e nana mai
oukou i keia

Mikini Humuhumu

Wili Lima, he \$8.50 kona
kumukuai.

Na - Pila - Gika

Mai ka \$4.00 a pii aku.
Na Kaula a me na Lako a pau no
ke Gika a me ka Waiolina.
Na KUI no na ano Mikini Humu-
humu a pau loa; hui pu ia me na
Lako Kaku o kela me keia ano,
a i panai ia me na LAKO HIME-
NI o na ano a pau.

ALANUI PAPU, HONOLULU.

OLELO HOOLAHA.

Owai o BETT MOKINA a me S. W. K.
KAMA, ko'u Kakauolelo hooponopono aina,
ke papa a ke hookapu nei mana ia Mahins-
ili a me Kanaha, aole o lana kuleana i ka
aina o HUEA KALIMPEHEU mai keia la aku,
ne hookas ole ia na dala ahanu aina, a e
kukulu hui i hale no luna o ka aina, a me
na mea a pau. Iua e hookaa ia kela mau
ahau, e uku pu i na lilo o keia hoolaha.
HUEA KALIMPEHEU. Luna Kula.
S. W. K. KAMA. Kakauolelo.
feb 3-imo wkly

Honolulu, Jan. 18, 1893.

C. T. AKANA. TELA LOLE NOEAU.

Helu 324 Alanui Nuanuu

UA HIKI ke Hanais na Lole o na
ano Kulana Maikai Loa a me
ka Nani i oi aku i ko naau
wahi e ae.

HE POOKELA NA PAIKINI.

E kipa mai a e ike pono i ka
iini a loko e kinikohu ai ka manao
manao o ka hele ana aku i na hale
e ae. nov.25tf

Laau Hoohapai Keiki

Kauka Apana!

I NA MAKAMAKA i hoonele
ia i ke KEIKI ole, ka watwai
makamae hoi o keia ola ana, he
eha makahiki o ko'u noho ana
me ka'u kane, aole nae i loa ka
maua keiki. A ma o ko'u ike
ana i ka hoolaha a KAUKA
APANA, no kana LAUU HOO-
HAPAI KEIKI, na hele au a
hoike aku ia ko'u makemake ia
Kauka Apana no kana Lona
Hoohapai Keiki, na haawi mai la
oia ia'u i na lona la. Ua hookohu
ko'u makemake mamuli o kuu
hapai ana a hana, a eia oia ke
ola nei i keia manawa. He oni
a lehulehu loa ka poe i ni i keia
laau, a na lona ka lakou mau
keiki.

Ke kono aku nei au ia
oukou e o'u ma u hoo o ka atua
kulaui, e hele ia Kauka Apana
na Alanui Maunakea, no kana
LAUU HOOHAPAI KEIKI kau
lona loa.

MRS. KAUHANE,
Alanui Puowaina, Dec. 12, 1893.
jan 13 1m.

HOOLAHA I KE AKEA

E na Hoolaha a me na Maka-
maka maikai, e noho ana ma na
moku-puni o ko Hawaii Paesana,
mai na kane, wahine a me na keiki
i loaa ia na hoopilihua a ka mai
a me ka ebaeha i ko oukou kino.
Ke kono ia aku nei oukou e hele
mai ma ko'u keena ma ke alanui
Kamika a me Hotele, helu 317. I
ka poe i loa ia i na ano mai a pau
ka eha o ke poo, hui ke kino, eha i
ka umauma, a mai wahine, a me
na ano mai e ae ia, pela no hoi me
ka mai hook awale ohana. Ua hiki
loa ia'u ke lapaau i na ano mai a
pau, a me ka hootaemae pu ana i
ke kino. Nolaia, e na hoolaha e
hele mai imua o'u i hiki ai ia'u ke
lapaau aku i ko oukou piikia. He
oluolu ka ahanu ma ka'u lawelawe
ana, e ui a e ninau iho i ka poe i
ka poe i kamaaina ia'u, na lakou i
hai mai i ka oiaio, a e hele no hoi
ma ko'u keena i pau ai ke kuhihewa,
o ka ole ka lahe pepeiao, alaila
e hele mai a pau loa, i pau i ka
kuhihewa no ia'u, L. AKINA, Kau-
ka Leong Keng Tong. E au, a e
wiki e na hoo, mai kahi a mai alo-
tohi aku, o ka leo keia o ke ola, e
kaha aku ana ia oukou e na maka
maka maikai, o ka loh-ke-ola, a
o ke kuli ka maske, e nana pono i
na maka ma ke kibi maika.

Owai no ka oukou kauwa me ka
haahaa DR. L. AKINA.

Helu 40 me 317 kibi o na huina
o Alanui Kamika me Hotele.
feb19 ly

C. L. BRITO.

Alanui Moi me Kamika, Honolulu.
Eia ma ko'u a WAIWAI LA-
KO--AI o na ano a pau, aua mekaakau
e hoolawa aku i na kanoa o na ano a
pau e loa mai ana mai na makamak
mai.
Ua hiki no hoi ia'u ke kaena ae, eia
ia'u na WAIUBATA MAIKAI LOA
mai kona a me Waiolua mai.
oct7 ly

SINGLOY & Co.

HELU 51 & 53, ALANUI MOI, HONOLULU.

KUAI - HOOPAKIKA - NUI

PAPALE KA'U IAPANA

KAHE KA WAL, KE HELE NEI KA A-LA!

Na Lole Hou mai Enelani mai

Atapia, Papale Kapu Kane ame Wahine, Kamaa Wahine a me
Kane, Kakini Eleele Silika Wahine, Kalakoa, etc.
Makalena ame Kinamu.

Na Lole Paa kane a me wahine.

Na Kihei Lau Silika mai Kina mai. Na Lei A-i Silika Lau,
Na Silika kua lole wahine, Na Silika o na ano
pau. Na noho ia a me na moena Pake mai
Kina mai, a pela aku.

Na Hae Hawaii o na Ano a pau

He hiki no ke Loaa ma keia Halekuai me ke Kumukuai Haahaa loa.
dec. 2-tf

KUAI HOOPAKIKA NO KEIA MAHINA WALE NO!

Kumukuai Hou o na Papahana

KUAI NUI HOPOHO!

Kuai Awiwi me na Loaa Uuku!

Oia ko makou MOTO!

N. S. SACHS,

Helu 520 Alanui Papu, Honolulu.

NA LOLE MAIKAI I OKI IA KE KUMUKUAI!

ILOKO o keia noho'na, ua hoemi nui ia ke Kumukuai o na ano lole
a pau, a ke kono ia aku nei ka lehulehu a pau e kipa mai a e
ikemaka no lakou iho.

Na Kalakoa maikai pau, 20 i-a no ke \$1.00.
Na Keokeo laula, 12 i-a no ke \$1.00.
Na Lole Makalena i-a laula, 12 i-a no ke \$1.00
Kinamu, 10 i-a no ke \$1.00.

Kumukuai Emi Loa o na Lole Keokeo.

Lole keokeo kakau, a pela aku, 12 i-a no \$1.
" " " " " " 10 i-a no \$1.
" " " " " " 9 i-a no \$1.

Na Lole VITORIA LONA me INIA SIMONA, he haahaa ke kumukuai.
Na Uhimaka o na ano o pau, he 25 kenets pakahi.

Kuai Emi o na KASIMIA Eleele.

Kakimia eleele, i-a palua, 50 keneta no ka i-a.
O ka makou KAKIMIA 75 keneta no ka i-a, aole ia e loa aku ka mai-
kai, he i-a palua, he huluhulu ke ano, a he ano helu ekahi.
Na KAKINI eleele o na Lede, he 25 keneta o ka pau.
" Kamalii o na ano a pau, he 25 keneta no ka paa.

Paleili o na Lede.

Na lole Murmuu, he 35 keneta pakahi, a he 3 no \$1.
Na Pale-kiki, he 50 keneta pakahi.
Palemai puhaka, he 10 kent. 20 a me 25 keneta.
i pale a pale ole ia, o ke ano hoo loa, a he haahas loa ke kumukuai

Kuka kamalii Emi loa,
Na Papale Kamalii me Lede,

Na Papale poenoe o na Lede, \$1 a pii aku.
Na Papale i pale nani ia me ka ribine, hulu, a me na lala paa he \$2.50
a pii aku.
Papale Kamalii bele kula, 20 keneta wale no.

N. S. Sachs,

No 520, ALANUI PAPU, Honolulu.